

Γενικά χαρακτηριστικά των φυσικών γλωσσών

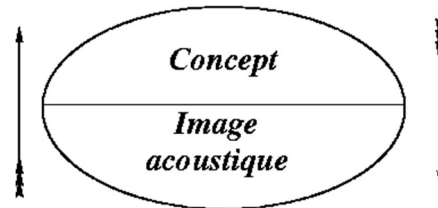
1. Σημειολογικά χαρακτηριστικά

Martinet: διπλή άρθρωση του λόγου.

α'	β'
μονήματα (σημεία)	φωνήματα

Saussure: Ιδιότητες του γλωσσικού σημείου:

1. Το αυθαίρετο του σημείου
2. Η γραμμικότητα του σημαίνοντος
3. Το αμετάβλητο και μεταβλητό του σημείου
4. Ασυνέχεια των γλωσσικών μονάδων

Πολιτισμική μετάδοση του λόγου (← αυθαίρετο του σημείου). Saussure, *Μαθήματα*, 105: «Σε οποιαδήποτε εποχή η γλώσσα παρουσιάζεται ως προϊόν κληροδοτημένο».

Φυσικός τρόπος εκμάθησης. *Απόκτηση/Κατάκτηση* (Acquisition) ~ *Εκμάθηση* (Learning).

2. Χαρακτηριστικά του μέσου

Φωνητικός χαρακτήρας (ακουστική οδός)

Αμοιβαιότητα – Αντιμετάθεση ρόλων πομπού/δέκτη (ακροατή/ομιλητή)

Ειδίκευση των οργάνων / Εγκεφαλική ειδίκευση (πλαγίωση)

Πολλαπλότητα εκφοράς. «Η γλώσσα δεν περιορίζεται καθόλου στην εκλογή των μέσων της» (Saussure)

⇒ Νοηματικές γλώσσες (sign languages)

«... πάνω από τη λειτουργία των διαφόρων οργάνων υπάρχει μια άλλη, πιο γενική, ικανότητα που κατευθύνει τα σημεία· κι αυτή θα μπορούσε να είναι μόνο η γλωσσική.» (Saussure, *Μαθήματα Γενικής Γλωσσολογίας*, 40)

Μη κατευθυντικότητα σήματος / Ταχεία εξασθένιση σήματος («έπεα πτερόεντα»)

3. Επικοινωνιακά χαρακτηριστικά

Μετάθεση. Βλ. L. Bloomfield, *Language*, Chicago: The University of Chicago Press, 1984 [¹1933]: «Φέρε μου αυτό το μήλο» (displaced speech, relayed speech). Μετάθεση όμως χαρακτηρίζει και το σύστημα επικοινωνίας των μελισσών.

Γενίκευση-αφαίρεση. Οι λέξεις αναφέρονται μέσω γενικών ιδεών που σχηματίζονται διά της αφαίρεσης από την εμπειρία (J. Locke). Στις γενικές αυτές ιδέες αντιστοιχούν γενικές οντότητες (Πλάτωνας). Σύγχρονες εκδοχές: «Όταν χρησιμοποιώ τη λέξη πόνος στην πρόταση *Αισθάνομαι έναν πόνο* δεν αναφέρομαι στο βίωμα του πόνου *άμεσα* αλλά μέσω μιας γενίκευσης. Αυτό που λέω είναι ότι αισθάνομαι μια συγκεκριμένη εκδοχή του *είδους* βιώματος που ονομάζεται *πόνος*.» (Α.-Φ. Χριστίδης, «Η φύση της γλώσσας», στο *Ιστορία της ελληνικής γλώσσας*, Θεσσαλονίκη: ΚΕΓ, 23· βλ. συζήτηση Κιντή-Χριστίδη «περί της φύσης της γλώσσας», *Ποίηση* 19, 2002.)

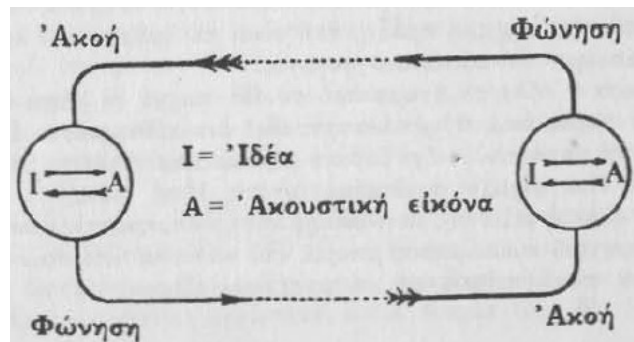
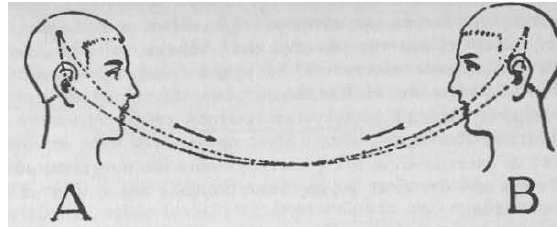
Εξάρτηση από την περίσταση της επικοινωνίας. Δεικτικά στοιχεία του λόγου. (≠ εξαρτημένη / αντανακλαστική χρήση των συστημάτων επικοινωνίας ορισμένων ζώων).

Αμοιβαιότητα-διαδραστικότητα-αναδραστικότητα (βλ. και 2)

Δυνατότητα μονολόγου

Δυνατότητα εξαπάτησης

Ανακλαστικότητα – Μεταγλωσσική λειτουργία

Πολλαπλή λειτουργικότητα.

Jakobson: «Λειτουργίες της γλωσσικής επικοινωνίας»:

	ΠΛΑΙΣΙΟ ΑΝΑΦΟΡΑΣ		
ΑΠΟΣΤΟΛΕΥΣ	ΜΗΝΥΜΑ	ΑΠΟΔΕΚΤΗΣ	
	ΕΠΑΦΗ		
	ΚΩΔΙΚΑΣ		

	ΑΝΑΦΟΡΙΚΗ	
ΣΥΓΚΙΝΗΣΙΑΚΗ	ΠΟΙΗΤΙΚΗ	ΒΟΥΛΗΤΙΚΗ
	ΦΛΤΙΚΗ	
	ΜΕΤΑΓΛΩΣΣΙΚΗ	

Παραγωγικότητα/Δημιουργικότητα (N. Chomsky). Η γλώσσα ως πεπερασμένος (γνωστικός) μηχανισμός που παράγει άπειρο αριθμό προτάσεων.

Προθετικότητα της επικοινωνίας (P. Grice κ.ά.). «Ο Α εννοεί [μη φυσική σημασία] κάτι με το χ» ≈ «Ο Α εκφέρει το χ με την πρόθεση να προκαλέσει μία πεποίθηση μέσω της αναγνώρισης αυτής ακριβώς της πρόθεσης».